

Nemški nacionalisti na Koroškem rovarijo dalje

Na Koroškem se je med nemškimi prena-
peteži začela nova gonja proti slovenski
manjšini. Tokrat so se spravili nad sloven-
sko gimnazijo, kar so poznavalci koroških
razmer že pričakovali.

Kot je znano, je nova stavba za najpo-
membnejšo šolsko ustanovo koroških Slo-
vencev v gradnji in bo verjetno že letos pre-
dana svojemu namenu. Da je do gradnje
tega prepotrebne objekta sploh prišlo, je
bilo potrebno veliko truda in vztrajnosti ko-
roških Slovencev. Slovenska gimnazija v Ce-
lovcu že vsa leta od ustanovitve dalje gostuje
v neki nemški šoli, pouk pa se odvija samo
popoldne. Nemški skrajneži, zbrani okrog
Heimatdiensta, to dejstvo namerno zamol-
čujejo in med nemškimi dijaki na Koroškem
širijo propagando, v kateri trdijo, da je z
gradnjo poslopja slovenske gimnazije ogra-
žena oziroma zapostavljena nemška večina.
Ob tem licemersko tožijo, da avstrijske obla-
sti gradijo novo šolo, namenjeno slovenski
manjšini, ne skrbijo pa za šole, ki jih obi-
skujejo nemški dijaki.

Vsakemu spremljevalcu dogajanja na Ko-
roškem je takoj jasno, kam te besede me-
rijo. Nemške nacionalistične kroge moti že
sam obstoj slovenske gimnazije v Celovcu,
ki jo obiskujejo dijaki z vseh koncev Koro-
ške; slovenski dijaki so hkrati najboljši do-
kaz razširjenosti slovenskega prebivalstva
in njegove življenjskosti, ki nikakor ni raz-
bito le v osamljene otočke, kot bi nekateri
radi videli. Tem ljudem pa je gradnja nove
slovenske gimnazije prišla prav tudi kot po-
vod za začetek nove gonje proti Slovincem:
s svojim delovanjem bi želeli spodkopati te-
melje slovenskega šolstva na Koroškem, kar
se jim je v preteklosti že večkrat posrečilo,
z opozarjanjem na namišljene strahove in na
nekakšno nevarnost »slovenizacije« Koroške
pa želijo usmeriti nemško govorečo javnost
proti Slovincem in zlasti proti njihovemu
pravičnemu boju za dosego nacionalne ena-
kopravnosti.

Obeta se torej ponovna delitev duhov in
zaostritev položaja, kot smo ji bili priča ob
50-letnici koroškega plebiscita leta 1970 in
po sprejetju zakona o postavitvi dvojezičnih
cestnih tabel v 205 koroških krajih (ki pa ni
bil nikoli uresničen) leta 1972.

Višji šolski skrbnik in pouk slovenščine v Beneški Sloveniji

Vsa naša javnost se je vznemirila, ko
je bil prepovedan popodanski pouk sloven-
ščine v Beneški Sloveniji. Stopnjevale so
se protestne izjave, zborovali so študenti
slovenskih višjih šol itd. Predstavniki Sin-
dikata slovenske šole so šli tudi k višjemu
šolskemu skrbniku dežele Furlanija - Ju-
lijske krajine. Ta je dejal, da bo videl, kaj
se da narediti, ne vemo pa, koliko se bo
zavzel za to, da bi v Beneški Sloveniji ne-
hala vladati samovoljnost. Radi bi danes
spomnili dr. Angiolettija, da je 20. septem-
bra 1971 minister Riccardo Misasi z navo-
dili št. 001/STC dal programske napotke
za leto 1971-72, kako naj šolska oblast ravn-
a v krajih, kjer živijo skupnosti, ki govori-
jo poleg italijanskega še drug jezik. Mini-
strska navodila, ki jih je razposlalo tehnič-
no tajništvo za koordinacijo (Segreteria
tecnica di coordinazione), pod št. 34 pravi,
da bi bilo izredno pomembno, če bi v kra-
jih, kjer prebivalstvo govori neitalijanski
jezik, obe narodni skupnosti poznali oba
jezika. Tako znanje da bogati kulturni za-
klad in poglobi medsebojne stike. Zato,
pravi minister, se bo ministrstvo za šol-
stvo na poseben način z raziskavami in
publikacijami zanimalo ra razvoj jezikovno
mešanih pokrajin.

Minister Misasi dodaja: »Si rileva a
questo proposito, che già è stato creato
presso la Sovrintendenza Scolastica della
Regione Friuli - Venezia Giulia un'unità
operativa, facente capo al Sovrintendente
regionale, per seguire con maggiore rego-
larità lo svolgimento delle situazioni nel-
l'insegnamento alle minoranze linguistiche
slovene nell'intera Regione Friuli - Vene-
zia Giulia, e per allargare le forme di col-
laborazione e di reciproca conoscenza

con i responsabili delle scuole per le varie
minoranze linguistiche».

Po naše bi se temu reklo: »Kar se tega
tiče, poudarjam, da je bila pri Višjem šol-
skem skrbništvu dežele Furlanije - Julijske
krajine že ustanovljena delovna enota, na
čelu katere je višji šolski skrbnik, ki naj
redno sledi razvoju položaja pouka pri slo-
venskih jezikovnih manjšinah v vsej deželi
Furlaniji - Julijski krajini, in ki naj poišče
nove možnosti sodelovanja in medseboj-
nega spoznanja s odgovornimi za šole raz-
nih jezikovnih manjšin.«

Čeprav je zadnji stavek nekoliko me-
gleno formuliran, je vsekakor jasno, da si
minister želi dobrega sožitja italijanskega
in slovenskega prebivalstva. Pri tem raz-
ločno poudarja, da se operativna enota pri
višjem šolskem skrbništvu mora zanimati
za celotno deželo Furlanijo-Julijsko kraji-
no. Še več, minister nikjer ne govori o slo-
venski manjšini, ampak o slovenskih manj-
šinah; nazadnje pa kratko malo o manjši-
nah na splošno, torej tudi, na primer, o
Furlanih. Tako pravi: »Le raccomandazio-
ni di cui sopra valgono altresì per le mino-
ranze linguistiche esistenti nelle altre parti
del territorio nazionale« (Gornja priporo-
čila veljajo tudi za druge jezikovne manj-
šine v drugih pokrajinah države.)

Nam je seveda všeč, da gospod mini-
ster svetuje Italijanom, naj se zanimalo za
jezike, ki jih govorijo manjšinci v Italiji; a
to se nas tiče samo posredno, kajti gre za
poglobitev kulture pri italijanskih ljudeh,
saj mi že govorimo oba jezika, našega in
italijanskega. Bolj nam je pri srcu, kako se
misli gospod višji šolski skrbnik zanimali
za kulturno življenje slovenske jezikoslov-
(dalje na 7. strani)

Kako bodo volili v referendumu

Vprašali so nekaj slovenskih ljudi na
Tržaškem, kako bodo glasovali pri referen-
dumu: za odpravo zakona o razporoki ali
proti. Tu so odgovori, a njihovi avtorji so
želeli, da ne objavimo imen:

T.A., nameščanka, 49 let: »Glasovala bom
za zakon o razporoki. Jaz se ne bom ločila
in sem katoličanka, a zakaj bi se ne smeli
ločiti tisti, ki res ne morejo več živeti sku-
paj?«

D. B., študent, 23 let: »Jaz bom glasoval
za razporoko. Ne razumem, zakaj bi morali
izvajati tisti, ki menijo, da je zakon zakra-
ment, nasilje nad tistimi, ki menijo, da ni?
Oboji naj se svobodno odločajo: prvi, da se

ne bodo nikoli ločili, drugi, da se bodo ločili,
če se bo zakon izkazal za nesrečnega. To se
mi zdi edino v skladu z demokracijo. In s pa-
metjo, seveda.«

Š. P., izobraženec, 39 let: »Zame je na-
ravnost nepojmljivo, kako more nekdo v
imenu Cerkve, katere člani smo vsi verni,
odrekat tistim, ki ne verujejo, pravico, da
gledajo na zakonsko zvezo drugače kot ver-
niki. Zakaj bi se ne smeli ločiti, če vidijo
v zakonski zvezi le pogodbo med moškim in
žensko, pa je ta pogodba po krivdi enega
ali drugega kršena? Jaz bom volil za razpo-
roko.«

(Dalje na 4. strani)

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 3. februarja, ob: 8.00 Koledar, 8.05 Slovenski motivi, 8.30 Kmetijska oddaja, 9.00 Sy. maša, 9.45 Maurice Ravel: Godalni kvartet, 10.15 Poslušali boste, 11.15 »Črni gusar«, RO, 12.00 Nabožna glasba, 12.15 Vera in naš čas, 12.30 Nepozabne melodije, 13.00 Kdo, kdaj, zakaj..., 13.30 15-45 Glasba po željah, 14.30 Nedeljski vestnik, 15.45 Revija solistov, 16.00 Šport in glasba, 17.00 »Tri bežna srečanja«, Igra, Režija: Jože Peterlin, 17.50 Nedeljski koncert, 18.30 Mojstri jazza, 19.25 Zgodovina italijanske popevke, 20.00 Šport, 20.30 Sedem dni v svetu, 20.45 Praktika, slovenske viže, 22.00 Nedelja v športu, 22.10 Sodobna glasba, Shin-Ichi Matsushita: Hekiga, zvočna freska, Ansambel »S. Osterc«, vodi Ivo Petrič, 22.20 Motivi iz glasbenih komedij.

♦ PONEDELJEK, 4. februarja, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.40 Radio za srednje šole: »Gozdno bogastvo Furlanije - Julijske krajine«, 12.00 Opoldne z vami, 13.30 Glasba po željah, 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.15 Umetnik, 18.30 Radio za srednje šole - ponovitev, 18.50 Glas in orkester, 19.15 Odvetnik za vsakogar, 19.25 Jazz, 20.00 Športna tribuna, 20.35 Slovenski razgledi: Hornist Jože Falout, pianistka Gita Mally, Jurij Gregorc: Andante cantabile: Jože Falout: Miniature - Slovenski ansambli in zbori, 22.15 Nokturno.

♦ TOREK, 5. februarja, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Pratika, 12.50 Medigra za pihala, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.15 Umetnost, 18.30 Komorni koncert, 18.55 Formula 1: Pevec in orkester, 19.20 Slovenski povojni revialni tisk v Italiji, (Martin Jevnikar), 19.25 Pravljičice, pesmi in glasba, 20.00 Šport, 20.35 Ermanno Wolf-Ferrari: »Il campiello«, opera (Dušan Pertot), 22.30 V ritmu sambe.

♦ SREDA, 6. februarja, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.40 Radio za I. stopnjo osnovnih šol: »Pesmi in pravljice za vas«, 12.00 Opoldne z vami, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.15 Umetnost, 18.30 Radio za I. stopnjo osnovnih šol - ponovitev, 18.50 Violinist Igor Ozim, 19.10 Higiena in zdravje, 19.20 Zbori in folklor, 20.00 Šport, 20.35 Simfonični koncert, V odmoru (21.35) Za vašo knjižno polico.

♦ ČETRTEK, 7. februarja, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Slovenski razgledi, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.15 Umetnost, 18.30 Nove plošče resne glasbe, 19.10 Spomin na Jakoba Ukmarja (A. Rebu'a), 19.25 Pisani balončki (Krasulja Simoniti), 20.00 Šport, 20.35 »V mraku«, Drama, napisal Bošip Tavčar, 21.50 Skladbe davčnih dob, 22.15 Klasiki ameriške lahke glasbe.

♦ PETEK, 8. februarja, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.40 Radio za II. stopnjo osnovnih šol: »Spomin na Prešerna«, 12.00 Opoldne z vami, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.15 Umetnost, 18.30 Radio za II. stopnjo osnovnih šol - ponovitev, 18.50 Sodobni italijanski skladatelji, 19.10 »Avgust Pirjevec«, (Marija Cenda), 19.20 Glasbe na Prešernove stihe, 20.00 Šport, 20.35 Delo in gospodarstvo, 20.50 Koncert, 21.45 V plesnem koraku.

♦ SOBOTA, 9. februarja, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Poslušajmo spet, 13.30 15.45 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.15 Umetnost, 18.30 Sopranistka Ondina Otta-Klasinc, pianist Aleksander Vodopivec, Samospevi Vasilija Mirka, Mirka Poliča, Rada Simoniti in Pavleta Merkušja, 18.45 Glasbena zlepljenka, 19.10 Družinski obzornik (Ivan Theaterschuh), 19.25 Revija zborovskega petja, 20.00 Šport, 20.35 Teden v Italiji, 20.50 »Odskočna deska« (Adrijan Rustja), 21.30 Vaše popevke, 22.30 Oddih ob glasbi.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157 ♦ Odgovorni urednik: Draga Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Tito na toplém azijskem jugu

Zima je že po tradiciji čas obiskov jugoslovanškega predsednika v Afriki in Aziji. Letos se je podal na obisk v južno Azijo. V Indiji so mu pripravili lep, slovesen sprejem. Uradno poročilo o pogovorih, pri katerih je sodelovala tudi obširna jugoslovanška delegacija, pravi, da naj bi neuvrščene države čimprej sklicale novo konferenco svojih predstavnikov, na kateri naj bi obravnavali novi položaj na svetu po izbruhu energetske krize in drugih problemov, ter o uresničevanju sklepov alžirske konference. Trenutno je Tito v Daki prestolnici samostojne Bengalije.

CIRIL KOSMAČ ODPSTOPI

Ciril Kosmač je odstopil kot predsednik Zveze pisateljev Jugoslavije. Vzrok so baje razprave v zvezi z medsebojnimi obtožbami o nacionalizmu, nestrpnosti itd. Kosmač je želel, da bi take obtožbe ostale zunaj zveze ali da bi jih vsaj obravnavali mirno in brez grobih obdolžitvev, a tega, kot kaže, ni mogel doseči.

Predsednik deželnega odbora Comelli je podpisal odlok, ki zadeva razdelitev gorskih področij Furlanije - Julijske krajine v homogene cone. Z objavo na Uradnem listu bo stekel postopek.

Tako v Indiji kot v Bengaliji vidijo v Titu predvsem eno od vodilnih osebnosti tabora neuvrščenih, za katerega strnjeno in ideološko se je vedno zelo zavzemal.

BARANTAČA ZA NAFTO

Francoski zunanji minister Jobert in italijanski zunanji minister Moro sta se spustila v pravo tekmo, kateri bo oblezel več prestolnic arabskih petrolejskih držav in nabarantal več nafte za svojo državo. Jobert je ponujal zanj blesteče izdelke francoske oboroževalne industrije, Moro pa tehnično, industrijsko in gospodarsko sodelovanje. Baje nista poslala na naš Evropske gospodarske skupnosti niti razglednice s pozdravi.

SAMO UMAZANO MORJE

Promet v tržaškem pristanišču je lani narasel na preko 38 milijonov ton (od tega 35 milijonov 611 tisoč ton raztovora in 2 milijona 547 tisoč ton natovora). Prirastek znaša milijon 685 tisoč ton, kar je približno 4,6 odst. več kot v letu 1972. Toda velikanska večina pristaniškega prometa (več kot 33 in pol milijona ton) odpade na uvoz nafte za prekoalpski naftovod, od česar nima Trst nič razen umazano morje.

Mihec in Jakec se menita, kako bosta volila u referendumu

— Ben, Mihec, si kej premislu? Kaku bož zdej volu?

— Pej kej spet bojo volitve? Sej be mogle bet vsakeh pet let!

— Ja, ma zdej ne bojo volitve; zdej bo

referendum. Vsi državlani bojo mogli reč al čejo al nečejo jemet razporoke.

— Ma kej mešajo? Sej zakon od razporoke vre velà. Sej so ga u parlamenti vre diskutirali, sprejeli jn podpisali. Jn marsikateri se je že lepu razporoču. Jest ne zastovem, kej je treba zdej spet ledi sprašavat.

— Mihec moj, kej ne znaš, kaku je tle pr nas? Vsaka reč, ke jo nardi oblast velà jn ne velà. Koker pride jn koker nanese. Jn tudi zastran razporoke so se šele pole, ko je zakon že bil u velavi, zmislili, de tu je taku strašno važno, de be mogli zastran tega prašat vse ledi jn ne nečko odločet u parlamenti. Jn taku bojo nardili referendum.

— Jn kadu bo volu?

— Kadu? Vsi, ne. Vsi, ke jemajo volivno pravico.

— Ma čaki, Jakec, kej bojo volili tudi tisti, ke nimajo neč pr temi? Postaumo reč stari strici al zarjavele device? Kej znajo uani, kej če reč bet poročen? Kej bojo uani odločali od razporoke? Al pej duhovniki, monige jn fratri? Njem je lahko reč: neč razporoke! Be tou videt, kaku be govorili, če be jemeli moža pjanca ali lenuha al histerično babo al pej tako, ke mu dela roge. Jn navsezadnje be reku, de nimajo kej govort nanka tisti mlajši ledje — denmo reč od dvajset do trideset let, ke se kumej prpraulajo za se

poročet. Kej uani znajo, kej če reč, bet poročen. Uani mislejo, de se bojo celo žiulenje samo stiskali, polubavali jn gledali zvezde. Kej bojo uani odločavali od razporoke!

— Mihec, sej ne govoriš nanka taku namno. Tudi jest be reku, de od razporoke be mogli odločavat samo tisti, ke znajo, kej če reč bet zvezan za celo žiulenje, Bet zvezan s kašnem, ke je zmotjen; al pej, ke je dobu dvajsti let, zatu ke je kašnega ubou; al pej ke pride domov samo za touč ženo jn otroke. Sej beremo vsak dan od tašneh reči. Zatu be reku, de be mogli jet ledje volt za tisti referendum samo ses poročnem listam u roki. Tisti, ke se ne more skazat, de je poročen, ne be smeju volt.

— Taku, taku! Če češ od kašne reči kej odločavat, moreš znat, za kej se gre. Ne pej de bojo odločavali od poroke al razporoke ledje, ke so se takujntaku odločili, de se ne bojo nikoli poročili. Hvala lepa!

— Al pej kašne stare device, ke jeh ni tou nobeden povohat, de bojo rekle: neč razporoke! Ke uane so strašno strpene jn bojo taku glasovale od same žlehtnobe jn zavisti.

— E, Jakec, ne stoj mi pravet! Ma jest rečem, de bo pr teh volitvah tudi dosti zmešnjave. Jn znaš zakej? Zatu ke se gre za odpravit zakon od razporoke. Jn tisti ke bo tou razvelavet zakon od razporoke, bo mogu reč ja. Jn tisti ke bo tou, de razporoka ob velà, bo mogu reč pej ne.

— A jej, jej! Tle bo huda zmešnjava. Kaku jn kadu bo ledem dopovedau, de tisti ke je za razporoko, more reč ne; tisti pej, ke je pruti razporoki, de more reč ja? Sej še meni ne gre prou u glavo.

— Neč ne stri; sej nisi edini.

Človek s skrivnostno močjo

Vsa Nemčija je bila pretekle dni pod vtisom čudnega dogajanja na televiziji. V priljubljeni televizijski oddaji »3 x 9« je namreč nastopil mladi Izraelc Uri Geller, ki lahko samo z voljo na blizu in na daleč ukrivlja kovinske predmete, ustavlja ure ali jih spravlja spet v tek, tudi če niso še že desetletja (ure dedov in pradedov) itd. V oddaji je zgolj z dotikom roke zlomil srebrne vilice in isti hip so se zlomile ali zvile vilice ali žlice v rokah tisočev in tisočev televizijskih gledavcev; prav tako je ustavil njihove zapestne, kuhinjske in druge ure ali jih spet pognal v tek. Tudi drugi kovinski predmeti so se ukrivljali. Prstani so pokali. Hermann Holzwarth iz Bad Dürreheima je potem javil televiziji: »Nenadno je nastala v mojem levem hlačnem žepu vzboklina. Ključ od predala moje pisalne mize, ki sem ga imel v denarnici v žepu, se je popolnoma ukrivil in je bil čisto vroč. Zdaj sploh ne morem odpreti predala.« Robert Neumann iz kraja Hanau je jevil: »Kar naenkrat se je upognil moj ključ za avto. Hotel sem ga spet naravnati, tedaj pa se je zlomil. Ključavničar mi je moral napraviti drugega, kar me je stalo deset mark dvajset.«

Zahodnonemška ministrica za družinsko skrbstvo in zdravje Katharina Focke je po od-

rekoč da je pred oddajo posvarila gledavce, naj ne tvegajo, da jim Geller uniči dragocene predmete.

Gellerjeva moč sega celo skoz jeklene stene. Tako je npr. upognil vilice ali žlice celo v avtomatičnih umivalnikih posodja. Znanstveniki nikakor ne morejo dognati, kakšna je ta sila, ki jo ima mladenič (star je 27 let) v sebi, čeprav prebije 70 odst. svojega časa v njihovih laboratorijih, kot sam pravi. Svoje skrivnostne moči se je zavedel, ko je bil star 3 leta, čeprav je tudi sam ne razume in je zaskrbljen zaradi nje. Rekel je: »Rečem le; upogni se, upogni — in predmet se upogne. In če ne gre, prigovarjam na tihem: upogni se vendar, prosim, upogni se — in potem se to navadno zgodi. Če pa še vedno ne gre, potem imam pač slab dan. Svet se zaradi tega ne bo podrl.«

Uri Geller je drugače čisto navaden, simpatičen, pošten in vesel fant. Svoj čas je bil pa daleč v izraelski vojski.

IZGANJANJE HUDIČA

Iz San Franciscu poročajo o zanimivi zadevi, ki pa je povročila polemike. Mlada družina v Daly City je nedavno nujno zaprosila nekega katoliškega duhovnika, da bi jo rešil hudiča, ki ji ni dal miru. Družinica — oče, mati in dveletni otrok — je 29 dni hudo trpela od čudnih, strašnih in ostudnih pojavov, ki si jih ni bilo mogoče pojasniti drugače kakor z neko hudobno in nagajivo silo nadnaravnega izvora. Čevlji so kar sami od sebe frčali po stanovanju, šibe so se razbijale brez vzroka, brisače so se vžigale, nekdo neviden je pretepal člane družine in še tisoč drugih neprijetnosti in nezgod. Nekoč je kuhinjski nož z vso silo zletel čez vso sobo in se globoko zapil v steno. Družina zaradi ropota v stanovanju ni mogla spati, predremala je le kakšne dve uri na noč. Taki pojavi so nekaterim duhovnikom in tudi drugim dobro znani, saj se zgodijo od časa do časa na raznih krajih.

Katoliški duhovnik jezuit Karl Patzelt je prišel v stanovanje nesrečne družine in zmolil molitve za izganjanje hudiča, kar je pomagalo. To je potrdila tudi nadškofija v San Franciscu.

Žena in dom

Arterioskleroza je postala ena izmed nadlog naših dni, kar ima mnogo vzrokov, od premalo gibanja do preobilne, premastne in presladke hrane, ki po drugi strani ne vsebuje dovolj naravnih snovi, ki delujejo proti poapnenju žil in možganov. Eden izmed vzrokov, da je o arteriozi tudi podaljšanje človeškega življenja. Nekdaj sklerozi danes več slišati kot kdajkoli prej, pa je mnogo ljudi umrlo mladih — preden so se mogli pri njih pojaviti znaki arterioskleroze. Danes pa pride takorekoč večina ljudi v dobo, ko se lahko pojavi pri njih tudi ta oblika staranja. A niti ni treba, da bi bili po letih res stari. Mnogi trpijo od arterioskleroze že v »najlepših letih« ali celo že na njihovem pragu.

Proti arteriosklerozi pa priporočajo mnogi česen. To so naši stari tudi vedeli, zato so ga nekdanje veliko uživali, surovega s kruhom, v župah ali mineštrah, pomešanega med solato in z mesom. Ni jih motilo, če so potem nekoliko dišali po česnu, kot tudi ne drugih; mnogim je bil česnov duh celo prijeten. S česnom so učinkovito odpravljali tudi gliste. Sicer pa so poznali tudi načine, kako se znebiti duha po čes-

vendar ni hotela navesti podrobnosti. Polemika pa se je vnela med duhovniki, ker se zdi, da nekateri ne verjamejo več v hudiča in so si skrojili religijo po lastnih pojmihi.

WALTER SCHEEL KOT PEVEC

Nemški zunanji minister in kandidat za predsednika republike Walter Scheel je zaslužil te dni sto tisoč mark kot honorar za ploščo, na kateri je posneta pesem »Hoch auf dem gelben Wagen« (Visoko na rumenem vozu). Pesem poje seveda on. Rumeni voz pa je poštna kočija. To sicer ne pomeni, da si je premislil in da namerava pustiti politiko ter iti za pevca — ideal tolikih žen, katerih močje se ukvarjajo s politiko in še bolj tašč — ampak je s tem le podprl akcijo zbiranja denarja za hrome otroke. Bajje je kar dobro zapel, kar pa niti ni tako čudno, saj je Scheel član nekega slovitega pevskega društva v Düsseldorfu. Le na vaje ne prihaja prav redno, ker ima včasih druge nujne opravke.

Tudi kancler Willy Brandt se je ponudil, da bi kaj zapel na ploščo, a so ga odklonili, ker ima glas, kot bi pesek mlel. Zato pa je namesto njega zapela sedemnajstletna Carola Sakautzki iz zahodnega Berlina popevko »Oh, ta Willy Brandt«. Tudi ta plošča je že v prodaji.

RACUN 60 MARK ZA USMRTITEV SESTRE

Vdova nemškega pisatelja Ericha Marie Remarqu, ki je zaslovel posebnostjo z romani »Na Zahodu nič novega«, in »Slavolok zmag«, je te dni razodela v nekem intervjuju, da so nacisti, ko so usmrtili njegovo mlajšo sestro, poslali temu račun za stroške usmrtitve. Dekle so obglavili, kot je bilo tedaj v Nemčiji v navadi. Bila je zelo lepa plavalaska, stara komaj 24 let. Njena »krivda« je bila samo v tem, da je izjavila v neki družbi, da ne verjame, da bo Hitler vojno dobil.

»Moj mož mi ni tega nikoli povedal.« je rekla Remarquova vdova, nekdanja filmska igralka Paulette Goddard, »a ko sem zdaj brskala po njegovih papirjih, sem našla račun za usmrtitev. Račun je znašal 60 mark.«

Česen proti arteriosklerozi

Novi rodovi pa so se odrekli česnu, čeprav marsikomu tudi ugaja, bodisi v solati bodisi s pečenko, toda samo, kadar mu postrežejo z njim v kaki eksotični gostilni. Doma ga ne upa jesti, da ne bi dišal po njem. Kaj bi si vendar mislili ljudje! Nič pa mu ni, če mu veje iz ust duh po cigaretah, po vinu, po žganju ali čem drugem. Vsekakor bi bilo boljše, da bi dišal po česnu kot po alkoholu in tobaku. Da je česen učinkovit proti arteriosklerozi, dokazuje tudi moderna farmacevtska industrija, ki uporablja česen za razne tablete proti arteriosklerozi. Vendar pa je naravni česen seveda mnogo bolj učinkovit in tudi prijeten za uživanje.

Gospodinje, naučite se spet uporabljati česen pri pripravljanju jedi. Malo manj sladkorja in maščob in malo več česna — in če ne boste tega razglašale, bo vaša družina verjetno jedla še z večjim tekom in se nobeden ne bo pritoževal, da mu kaj diši iz ust, posebno če jih boste navajale, da si bodo po vsaki jedi tudi umili zobe, kar pa je itak zapoved št. 1 v osebni higieni, čeprav pogosto pozabijo nanjo celo vzgojitelji.

POTUJČENA TUDI »GUBANCA«

»Agriturist« v Gorici je izdal pred kratkim lepo opremljeno, na finem papirju natisnato knjigo (92 strani) z naslovom »La gubana goriziana«, ki jo je napisala Lella Au Fiore, odbornica omenjene turistične ustanove. (Cena 2000 lir). Knjigo je aprila 1973 natisnila tiskarna »Grafica Goriziana«. V njej je navedenih nad 300 starih receptov za goriško gubanco, ki jih je avtorica z veliko vnemo in ljubeznijo zbrala po starih goriških in okoliških družinah, gostilnah in v starih knjigah. Poleg tega prinaša knjiga v posebnem poglavju z naslovom »Potiza goriziana« tudi nekaj receptov za potice, v poglavju »Presnitz di Trieste« tri recepte za presmece, in v nadaljnjih poglavjih še dva recepta za »čedadsko gubanco« in 4 recepte za »štruklje in sladice«, ki so podobni gubanci.

Posebno zanimiv pa je uvod (16 strani), v katerem objavlja Lella Au Fiore rezultate svojih etnografskih in kulinarčnih raziskav o izvoru in posebnostih gubance in drugih omenjenih peciv. Ker pa ne zna slovensko, si lahko mislimo, kaj je tu namešala skupaj v pogledu etimologij besed gubanca, štrudel, štrukli in presmec. Seveda gubanci odreka slovenski izvor.

Za danes naj samo opozorimo na to knjigo, ki mora zanimati tudi slovenske etnografe, drugič pa bomo malo podrobneje spregovorili o njej.

daji sama odhitela v garderobo k Uriju Gellerju in ga prosila, naj ji pokaže na vilicah, ki jih je prinesla s seboj, svojo moč. In res je Geller v 20 sekundah s samim božanjem zlomil vilice. Ministrica ga je dvakrat poljubila na lice, tako jo je ta stvar prevzela. Toda vsi niso bili očarani. Nekateri so poslali televiziji zahteve za odškodnino, toda uprava televizije noče plačati,

Kako bodo volili v referendumu

(Nadaljevanje s 1. strani)

K. Š., gospodinja, 51 let: »Glasovala bom proti razporoki. Zakon je zakrament. Naj ostane neločljiv. Moškimi bi že prijalo, da bi se ločili, če bi jim tako pasalo. Seveda pa so tudi nekatere babe takšne. Če nočejo biti skupaj, naj živijo narazen, a zakona ne bi smeli razdreti. Že zaradi otrok ne.«

E. R., učiteljica, 26 let: »Seveda bom volila za razporoko. Saj nismo v srednjem veku. Zakaj bi moral človek vse življenje plačevati za neumnost, ki jo je storil kdaj v hipu šibkosti. Komur je v zakonu lepo, se itak ne bo nikoli ločil.«

H. P. profesor, 41 let: »Če pomislim na ženo tistega Vincija iz Marsale, ki je umoril tri majhne deklince, in na druge take primere, pač ne morem drugače, kot da bom glasovala za razporoko. Strašno mora biti, če je ženska vse življenje zvezana z morilcem in mora nositi njegovo ime. In to velja tudi za otroke, katerih oče je zakrivil hud zločin.«

P. K., kmet, 59 let: »Če ne boste povedali moji ženi, vam povem, da bom glasoval za razporoko. A gorje, če zve ona. Mislila bo, da se hočem ločiti. Ima eno na sumu, eno vdovo, pa nimava nič skupaj, veste, le enkrat sem jo peljal z avtom v Trst, pa je moja zvedela. A ni nič res, je samo strašno ljubosumna. Je delala hudiča in pol. Se ji moram kar lagati, da bom glasoval proti razporoki, čeprav mi je nerodno. Saj nič ne rečem, drugače je fejest babnica, samo če bi ne bila tako ljubosumna. A pravi, da ne more nič zato, in mogoče res ne more. Kaj čemo, potrpeti je treba. A nekateri ne morejo ali ne znajo. Tisti pa naj se ločijo, kaj bi jim branili.«

M. C., pristaniščnik, 48 let: »Za razporoko. Jaz bi se takoj razporočil, z vsemi temi lepimi pupami v minikrilu naokrog... Pa že-

na noče slišati o tem. Ti stari norec, pravi, ravno na tebe čakajo, seveda! Kaj ona ve! Moški smo vedno mladi z mladimi.«

B. S., delavec, 36 let: »Jaz bom glasoval za razporoko. A jaz se ne bi ločil. Če bi bile vse take, kot je moja, se ne bi nihče ločil, za cel svet ne.«

D. L., namešččenka, 39 let: »Glasovala bom za razporoko. Ker sem samska, tako rekoč stara devica, pridejo zame zdaj v poštev samo še vdovci, ker s »starimi fanti« tako ni nič. Če pa bo veljala razporoka, pa bo prišla za take, kot smo me, v poštev vsa kategorija ločenih, pa bo takoj več verjetnosti za nas, da iz starih devic ne bomo postale večne device...«

B. P., namešččenka, 32 let: »Za razporoko sem v določenih primerih, ko gre res za globoko nerazumevanje med zakoncema. Dovoljen za razporoko ne bi smeli dodeljevati s preveliko lahkoto predvsem zaradi posledic, ki jih ta ima na otroke.«

D. Š., časnikar, 56 let: »O tem sploh ne razmišljam. Zame ni aktualno.«

—o—

TRŽAŠKI OBČINSKI SVET ODOBRIŁ PRORAČUN

V torek je tržaški občinski svet z večino glasov odobril proračun za leto 1974 in večletni načrt javnih del, ki ga je sestavil občinski odbor. Svet je obenem vzel na znanje programske izjave župana inž. Spaccinija ob koncu preverjanja med levosredinskimi strankami večinske koalicije. V razpravo o proračunu je med drugimi posegel občinski odbornik in predstavnik Slovenske skupnosti dr. Dohtar. V svojem govoru se je dotaknil tudi manjšinske problematike, pri čemer je zlasti poudaril vlogo Slovenske skupnosti pri njenem reševanju. Zaradi važnosti njegovih izvajanj bomo govor objavili prihodnjic v daljšem izvlečku.

F. J. - 159 S M R T V P O M L A D I

Proti jutru je spet malo zadremala, pa se je spet vzdramila vsa zmedena in prestrašena. Spet se ji je bilo zazdelo, da jo je Tine poklical. Ni ji dalo miru, da ne bi vstala in še enkrat pogledala skozi okno in pred vrata. A nikogar ni bilo. Danilo se je že, zato ni š'a več počivat. Obkela se je in se počasi napolnila proti cerkvi. Nikogar še ni bilo v njej. Organist je pravkar odklepal vrata. V notranjosti je bilo še mračno, samo večna luč je tiho in živo brlela pred glavnim oltarjem in beli prti oltarnih miz so se svetlikali v temni. Stisnila se je v neko klop in začela šepetaje moliti rožni venec. Zmolila je že vse tri dele, so so začela rdeti visoka gotška okna. Pozvonilo je in novi nemški župnik je tiho in ponižno opravil mašo.

Po maši je še posedela v cerkvi. Zaupljivo se je ozirala v kip žalostne Matere božje in v podobo svete Terezike Deteta Jezusa, ki jo je posebno častila, in zdela se ji je, da razumeta njen strah in njeno bolečino. Zaupala je v njuno priprošnjo in to zaupanje je nekoliko pomirilo njen strah. Zadnja je odšla iz cerkve. Druge ženske, ki so zahajale med tednom k maši, so

se bile že porazgubile. To ji je bilo všeč, ni se rada spuščala v pogovor

Ko se je počasi vračala proti koči, se ji je zazdelo, da vlada na vasi čuden nemir. Bilo je še zgodaj in vendar jo je dohitelo nekaj ljudi na ko'esih, Tu pa tam so se pogovarjali ob dvorišnih dvercih. Psi so lajali bolj kakor navadno. Nekje daleč so spet brneli kamioni.

Zunaj vasi so stali ljudje v majhnih gručah ob cesti, gledali preko polja proti Boču, ki je bil še ovit v rahlo meg'o, in se tiho pogovarjali. Zdelo se je, da nekaj čakajo in poslušajo. Ni hotela vprašati, kaj, a nehote je prisluhnila tudi sama v hladno jutro, ki ga je zlatilo prvo sonce. Tu pa tam so še ležale lise snega med brazdami. Bil je čas oranja, toda ti ljudje niso prišli sem zaradi dela. Poznala jih je vse. Med njimi so bili otroci in taki, ki sploh niso imeli njiv.

Ko je tako tiho š'a svojo pot, še vedno držeč rožni venec v roki pod svojo črno volneno ruto, katero ji je kupil Tine za svoj prvi zaslužek, je zaslišala tudi sama daleč v smeri proti Boču rafale iz strojníc. V tihem, ranem jutru jih je

Pismo uredništvu

VRNITEV RAZLAŠČENEGA VRTA

Podpisani Angel BERTOK iz Vinjana, 16 ZAHEVAM

da mi EZIT vrne vrt (parc. št. 167/2 d.o. Plavje), ki mi ga je razlastil z dekretom z dne 14.6.73. Gre namreč za namakalni vrt, ki je edini vir dohodkov zame in za mojo družino, ker ga intenzivno obdelujem (radič, špinača itd.). Čisti letni dohodek znaša približno 2.000 lir za kv. meter. Vrt je zraven javne ceste in ne bo nikdar služil bodočim tovarnam, saj je EZIT že vrnil razlaščenemu lastniku drugi vrt v bližini (parc. št. 90/9, 99 in 100 d.o. Plavje).

Odškodnina v razlastitvenem dekretu predstavlja komaj polovico letnega dohodka. Toda mene ne zanima denar, ker hočem samo postati spet lastnik svoje zemlje, za to pa je pristojen samo EZIT.

Mišlim, da EZIT mora sprejeti mojo zahtevo po vrnitvi zemlje, kajti v nasprotnem primeru, se bom znašel, skupno s svojo družino, na cesti zaradi krivične razlastitve moje zemlje, ki mi daje sredstva za življenje, kakor je hranila moje prednike od pamtiveka.

Še posebej se obračam na tiste predstavnike EZIT-a, ki se javno proglašajo za zaščitnike kmečkega sloja, kmečkih delavcev. Tem predstavnikom EZIT-a, kakor tudi Kmečki zvezi in slovenskim listom pošiljam prepis te vloge.

S spoštovanjem

Angel Bertok

P.S. Prepričan sem, da me bodo vsi slovenski listi podprli v boju za obstanek.

—o—

V dvorani Slovenske prosvete v Donizettijevi ulici, bo v Društvu slov. izobražencev predaval MSGR LEOPOLD JURCA

O prerodu istrskih Slovencev in Hrvatov v 19. stoletju in o sprejemu pri zavezniški komisiji za razmejitev 1946. leta. II. del.

Predavanje bo v ponedeljek, 4. febr. ob 20.15. Vabljeni!

bilo dobro slišati. Njihovo suho drdranje je grozeče odmevalo med gozdovi. To je ni posebno vznemirjalo, saj je bilo pogosto slišati streljanje iz tistih gozdov pod Bočem. Partizani in Nemci so se tam pogosto spopadli in vselej je bilo slišati dosti streljanja, včasih še več kakor danes.

Dalje

—o—

KOLIKO PREBIVALSTVA IMAJO ITALIJANSKE DEŽELE

Ob koncu aprila 1973 — te podatke so objavili pred kratkim — so imele italijanske dežele naslednje število prebivalcev: Piemont 4.468.422, Dolina Aosta 110.927, Lombardija 8.654.193, Tridentinska - Gornje Poadižje (Južna Tirolska) 851.007, Beneška 4.181.354, Furlanija - Julijska krajina 1 milijon 225.413, Ligurija 1.863.570, Emilija - Romanja 3.882.363, Toskana 3.507.568; Umbrija 782.212, Marke 1.368.615, Lazio 4.767.156, Abruzzo 1.182.847, Molise 322.818, Kampanja 5.138.540, Apulija 3.644.061, Bazilikata 607.072, Kalabrija 1.997.763, Sicilija 4.737.396 in Sardinija 1.501.602.

ŽIVAHNI SESTANKI

Na goriških slovenskih srednjih šolah se nadaljujejo uspešni roditeljski sestanki. Udeležba staršev ali njihovih namestnikov vedno bolj narašča, kar kaže vedno večje zanimanje in potrebo o sodelovanju med šolo in družinami.

To se je pokazalo zlasti po zadnjem roditeljskem sestanku na gimnaziji-liceju, ko je bilo sklenjeno, da tudi zastopniki staršev posredujejo na županstvu za izboljšanje šolske opreme. Uspeh se je že pokazal, ker so že začeli z nekaterimi deli. V kratkem bodo, po županovi obljubi, začeli tudi s popravili sanitarij in z obnovo šolskih klopi.

Prejšnjo soboto zvečer so se starši in vzgojitelji dijakov z učiteljskega zbrali na svoj sestanek. Po ravnateljevem poročilu se je začel daljši razgovor o učnih uspehih in o učnih načrtih ter o načinu učenja dijakov samih. Ravnatelj in starši so izražali mnenja, da je treba upoštevati upravičene želje in

Sovodnje

UMESTEN SKLEP

V ponedeljek so občinski svetovalci razpravljali na redni seji o mnogih perečih upravnih vprašanjih. Med drugim o konzorciju za medobčinske javne prevoze; dalje še o popravilu cestnih pločnikov v znesku 14 milijonov lir; o podpori pevskemu zboru Rupa-Peč.

Umesten in pogumen je bil sklep občinskih mož o slovenskem poimenovanju nekaterih ulic in cest v Sovodnjah in pripadajočih zaselkih. Tak sklep je bil sprejet že pred dvema letoma, a ga je prosvetno ministrstvo zavrnilo.

Svetovalci zahtevajo, naj ministrstvo v času šestih mesecev potrdi stari sklep. V nasprotnem primeru bo občina sama namestila nove tablice z novimi uličnimi napisi v duhu sedanjega časa in narodnostnega slovenskega lica Sovodnj in sosednih vasi, kjer v veliki večini prebivajo pripadniki slovenske etnične skupine.

Možati sklep sovedenjskih svetovalcev bodo morale posnemati tudi druge občine s slovenskim prebivalstvom.

UMETNIŠKA RAZSTAVA

Od 1. do 13. februarja bo imel odprto svojo osebno razstavo naš goriški umetnik Andrej Košič v dvorani »Pro loco« na Verdijevem korzu, 100/E.

Umetnik, po rodu iz Rupe, bivajoč v Gorici, razstavlja že od leta 1954 in je dobro znan vsej naši domači in širši javnosti. Imel je že osemnajst osebnih razstav v Gorici, Trstu, v Padovi, Veroni, Ferrari in v mnogih krajih Jugoslavije. V Gorici se je udeležil enajstih kolektivnih razstav, prav tolikih tudi drugod. Njegove umetnine se nahajajo tudi v raznih galerijah v Združenih državah, v Kanadi, Avstriji, Nemčiji, Grčiji in v Jugoslaviji.

Že samo ta široka razgibanost izpričuje veliko umetniško plodovitost našega goriškega rojaka.

Sedanja njegova razstava bo odprta v Galeriji na Korzu vsak dan, razen praznikov, od 9. do 13. in od 15. do 19. ure.

Naše rojake vabimo, da si ogledajo to razstavo in se spoznajo s kulturno dejavnostjo našega slikarja.

pritožbe dijakov. Ti pa tudi nimajo pravice z neumestnimi stavkami ovirati pouk in s tem samim sebi škodovati. Šaj se starši žrtvujejo zanje, da se izšolajo, ne pa da zapravljajo čas. Govor je bil tudi o šolskih svetih, ki bodo imeli vedno večji vpliv in sodočevali pri vseh šolskih vprašanjih. Sestavljeni bodo morali biti iz članov staršev, profesorjev in tudi iz izbranih zastopnikov dijaštva. Po tej poti bodo naše šole napredovale in rastle v prid dijakov in naše skupnosti.

—o—

ČESTITAMO

Te dni je v zdravju in zadovoljstvu obhajal svoj sedemdesetletni rojstni dan naš goriški rojak in znani podjetnik gospod Ludvik Čotar.

Jubilant se je že v mladih letih živahno udeleževal našega prosvetnega in družbenega življenja. V najtežjih časih je tudi marsikaj pretrpel zaradi svojega prepričanja in dela. Z vztrajnim delom je razvil zelo delavno stavbeno lesno podjetje. Gospodu Ludviku, ki uživa splošno spoštovanje zaradi svojega možatega in poštenega značaja, voščijo prijatelji in znanci, da bi učakal še več desetletnih jubilejev!

DUHOVNIŠKI NARAŠČAJ

Število semeniščnikov v Jugoslaviji stalno narašča. Letošnje šolsko leto se jih je vpisalo v katoliške srednje šole 220. Slovenija ima v škofijskih semeniščih 28, druge republike pa 92.

Največ duhovniških kandidatov je letos vpisanih v semenišče v sarajevski frančiškanski provinci.

NOVE REVIIJE

V javnost je prišla prva letošnja številka revije »Gorizia«, ki jo urejuje Pasquale De Simone.

Njena vsebina je posvečena politični, kulturni in upravni dejavnosti v naši pokrajini. Obenem prikazuje dosežke na teh poljih v letu 1973.

Steversjan

NAŠE ŽIVLJENJE

Izšla je januarska številka Steverjanskega vestnika, ki ga izdaja prosvetno društvo F. B. Sedej. Številka je prav živahna in tudi polemična.

V njej pa je tudi nekaj obče zanimivih člankov, tako na primer o življenju v števerjanski občini v letu 1973. Podatki kažejo, da je bilo prav živahno in razgibano.

Lani se je v občini rodilo štirinajst novih občinskih članov, in sicer deset moških ter štiri ženske.

Vsem želimo dorast v zdravju in veselju. Umrlo pa je osem Steverjancev in dve Steverjanki.

Poročilo pa se je trinajst mladih parov,

Od teh si je osem parov obljubilo zakonsko zvestobo v domači fari, trije v drugih občinah, en par v Jugoslaviji, eden pa celo na Švedskem.

Cestitkam vse soseske se pridružujemo tudi mi.

Ob koncu lanskega leta je imela števerjanska občina 789 prebivalcev, moških 398, žensk pa 391.

Steversjanci so v zadnjih dveh letih tudi veliko gradili. Lansko leto je občina izdala kar 32 gradbenih dovoljenj, med temi 18 za razna popravila, 14 pa za nove hiše. Baron Formentini gradi več stanovanj. Tako tudi nekateri drugi prosilci iz Gorice.

Med leti 1951 do 1973 je bilo izdanih skupno 200 dovoljenj za nove gradnje, razširitve in obnove. Opaža se, da se tudi od drugod radi priseljujejo v sončni in plodni Steversjan, ki pa do zdaj še vedno ohranja svoje domače lice.

Upajmo, da se bo še dolgo ohranil!

NOVI MATAJUR

Izšla je druga številka lista »Novi Matajur«, ki bo izhajal vsakih petnajst dni pod odgovornim uredništvom Izidorja Predana. Uredništvo se nahaja v Čedadu.

V drugi številki beremo zanimiv članek prof. Viljema Černo o odmevih prepovedi slovenskega poučevanja v Beneški Sloveniji. Celo mladinske organizacije s Sardinije so poslale svoj protest. Zanimiva je v listu tudi kronika iz Nadiških dolin.

Kot kronisti pripominjamo, da nadaljuje svoje izhajanje tudi prejšnji »Matajur« pod Tedoldijevim uredništvom.

Koncert slovenskih solistov

SKPD »Mirko Filaj« je v četrtek, 24. januarja, pripravilo v cerkvi sv. Ignacija v Gorici koncert slovenskih solistov. Nastopili so organist Hubert Bergant in trije pevci: sopranistka Nada Vidmar, altistka Bogdana Stritar in tenorist Ludvik Ličer. Na sporedu so bile skladbe za orgle in glas iz različnih obdobij, poleg tega pa je Hubert Bergant zaigral samostojno še tri orgelske skladbe. Poslušali smo dela J.S. Bacha, A. Essandra Stradella, G. F. Haendla, Jeana Langlaisa, Jehana Alaïna, Josepha Haarsa, L. van Beethovna in Franza Liszta.

Vsi trije pevci - solisti so v izvajanih skladbah imeli priložnost v veliki meri pokazati svoje pevske, tako tehnične kot tudi interpretativne sposobnosti. Nada Vidmar in Bogdana Stritar (ki sta, mimogrede povedano, sestri in rojakinji iz Solkana), obe znani slovenski operni pevki, sta potrdili svoje kvalitete, vendar je potrebno

poudariti, da se je tudi Ličer izkazal kot soliden in zanesljiv izvajalec tudi težjih delov skladb. Spremljava Huberta Berganta je bila natančna in obarvana s primernimi, nevsiljivimi registri. Njegova mojstrska igra in bogatstvo orgelske literature pa je prišlo polno do izraza v treh samostojnih novejših skladbah: »Dialogue sur les mixteurs« Jeana Langlaisa, »Litanies« Jehana Alaïna in Franza Liszta »Pre-ludij in fuga na B-A-C-H«.

Večer s slovenskimi solisti v cerkvi sv. Ignacija je bil vsekakor bogato glasbeno doživetje in v marsičem tudi novost za goriško občinstvo, zato je škoda, da se ga ni udeležilo več poslušalcev. Morda bi bilo primerno, da bi organizatorji v prihodnje na podobnih koncertih poskrbeli za napovedovanje in razlago, kar bi bilo zlasti za mladino, pa tudi ostale ljubitelje glasbe, zelo koristno.

M. V.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Pavle Merkù v boju za pravilna imena naših krajev

Prof. Pavle Merkù je objavil v prvi letošnji številki revije »Jezik in slovstvo« dopis, v katerem se ponovno in odločno zavzema za pravilno pisanje krajev in njihovih prebivalcev, posebno na najbolj zahodnem področju slovenskega jezikovnega in narodnostnega območja, v našem zamejstvu in v Beneški Sloveniji ter v Reziji. Iz njegovega dopisa se lahko vsakdo sam prepriča, kako grdo in nedopustno mnogi pačijo ta starodavna imena ter jih krojijo po svoje, če jim ni njihov pomen jasen na prvi pogled. Žal pa se to dogaja že dolgo časa, ne le v povojnem razdobju in tudi ne samo na zahodu slovenskega ozemlja.

Če bi prof. Merkù bolj natančno poznal prava krajevna imena tudi v drugih delih Slovenije in jih primerjal z uradnimi, ki so jih nalepili krajem največ razni »sreski« uradniki v letih po prvi svetovni vojni, bi se šele prijel za glavo. Tako je npr. nastalo iz Zatolič »Zlatoličje« (zdaj je tam elektrarna in to bo spačenko Zlatoličje najbrže »ovekovečilo«).

Hajdin je postal Hajdina (zaradi narečne sklanjatve v 3. in 5. sklonu ednine na i namesto na u, ki je bila pristojnemu, od drugod prestavljenemu uradniku neznan), Cirkovice so postale iz istega razloga Cirkovci, Dražence Draženci, vse »vesi« so postale »vasi«. Videm je postal Št. Vid, da niti ne govorimo o prekmurskih krajevnih imenih. Kar celi Slovenski krajini so »uradno« spremenili ime najprej v Prekmurje in nato v Pomurje. Podrugji svetovni vojni pa je moralo mnogo krajev kar spremeniti

imena, kot se je mnogim zgodilo že pred vojno.

Ta čudna manija določanja imena krajev »uradno«, izza pisalnih miz v uradih po ljudeh, ki nikogar nič ne vprašajo in tudi niso za to nikomur odgovorni, ki je tako značilna za slovenske razmere zadnjega polstoletja in morda še več, bi se res že morala enkrat končati. Bojimo se pa, da bo tudi ta Merkùjev dopis bolj malo zalegel, kot niso zalegli dosedanji ugovori in protesti. Ni dovolj, da nam tujci spreminjajo krajevna imena. Pačimo in spreminjamo jih še sami ter uničujemo tako ne le tradicijo, ampak tudi jezikovni čut in dragocene jezikovne dokumente, povrh pa še žalimo ljudi.

—o—

DETELOVA KNJIGA PREVEDENA V NEMŠČINO

Pri založbi J. G. Blöschke Verlag v Darmstadtu v Nemčiji je izšel pred kratkim (letnica 1973) nemški prevod knjige Leva Detela »Izkušnje z nevihtami«, v dobesednem prevodu »Erfahrungen mit Gewittern«. Knjigo je lepo prevedla Hilde Bergner.

Kdor je bral knjigo v izvorniku, ki je izšel leta 1967 pri založbi »Scodobna knjiga« v Londonu, ve, da gre za večje število kratkih novel (nekaj je tudi daljših), fantastične, surrealistične vsebine. Morda bi zato bolj zaslužile oznako »sanje« ali »prividi« kot novele, čeprav se živo in pogosto celo grozotno občuti v njih resničnost: tesnoba, ki navdaja avtorja spričo scodobnega življenja in sveta, katerega prevevajo slutnje apokaliptičnih katastrof in prevratov. Knjigo je torej treba brati in razumeti kot izraz takega doživljanja današnje stvarnosti.

Nemški prevod nam ravno za toliko odmika knjigo v določeno distanco, da se laže zavemo objektivnih vrednot Detelove proze, njene modernosti in globokega človeškega pomena.

Knjiga se lahko naroči na naslov: J. G. Blöschke Verlag, 61 Darmstadt, Sandstrasse 38, Postfach 225, Zah. Nemčija.

NOVE ŠTEVILKE REVIJ

Te dni je prispela v Trst druga številka (za leto 1937) revije »Le livre slovène«, ki je napisana v francoščini.

Izšla je tudi druga letošnja številka revije »Ognjišče«.

Izšla je tudi 4. številka »Pastirčka«.

TRETJA ŠTEVILKA REVIJ »AHA«

Izšla je tretja številka koroške slovenske revije »AHA«, pisane v nemščini, ki pa prinaša spise koroških slovenskih avtorjev. V tej številki sodelujejo Jan'ko Messner, Florian Lipusch, Andrej Kokot, Gustav Janusch in Lev Detela. Pomembni so posebno Messnerjevi članki. Revija je na prodaj tudi v Tržaški knjigarni.

ČERNIGOJEVA RETROSPEKTIVNA RAZSTAVA

V galeriji Tommaseo v ulici Canal Piccolo 2 so odprli v četrtek, 31. t.m. retrospektivno razstavo našega tržaškega slikarja in grafika Avgusta Černigoja. Odprta bo do 20. februarja, ob delavnikih od 11. do 12.30 in od 17. do 19. ure, ob prazničnih dneh od 11. do 3. ure.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
Ljudski oder

Jaka Štoka

MUTASTI MUZIKANT in NE KLIČI VRAGA

V soboto, 2. februarja ob 20.15 v Župnijski dvorani v ŠTANDREŽU.

v nedeljo, 3. februarja ob 17. uri v Župnijski dvorani v DOBERDOBU

v torek, 5. februarja ob 20. uri v kinodvorani v ŠKEDNJU

V DUHU EDINOSTI

V zadnjih desetih letih se priglaja vedno več pravoslavni teologov, ki nadaljujejo svoje študije na kaki zahodni bogoslovni fakulteti. Lansko leto jih je bilo več kot štirideset. Letos jih študira s podporo nemških katoliških škofov enako število.

V Tokiu na Japonskem slovi katoliška univerza »Sophia«. Na njej je vpisanih devet tisoč študentov raznih ver.

Tudi v naši sosesčini hočejo pravoslavni bratje živeti v duhu edinosti in sprave.

Srbska pravoslavna cerkvena občina v Trstu skuša doseči spravo z beograjskim patriarhatom. Pred nekaj leti je namreč pretrgala zveze s pravoslavnim cerkvenim vodstvom v Beogradu.

LEP ETNOGRAFSKI IN KULTURNI DOKUMENT

Na daleč je znano, da je Števerjan lepa in napredna vas, kjer življenje živahno žubori. Tako ni niti čudno, da so začeli Števerjanci izdati tudi svoj list »Števerjanski vestnik«. Te dni — in sicer 20. t.m. — je izšla že prva številka 6 letnika, torej že kar majhen jubilej. Moramo priznati, da je list skrbno in živahno urejevan, in čeprav je samo ciklostiliran, ga je prijetno brati ter je tudi kar obsežen. Ta številka ima 18 strani velikega formata ter prinaša med drugim poročilo o življenju v števerjanski občini v letu 1973 z navedbami, kdo se je rodil, kdo umrl in kdo se je poročil. Rodilo se je 14 otrok, umrlo pa je 10 Števerjancev. Vse kaže, da bo čez 18-20 let v Števerjanu velika zadrega za neveste, kajti med novorojenci so samo 4 deklice. Upajmo, da bo narava drugo leto popravila to nesorazmerje tako, da bo nagnila tehtnico na žensko stran, drugače bodo morali štandreški fantje čez dve desetletji »uvažati« neveste od drugod.

V listu je tudi nekaj politične polemike z doberdobskim (komunističnim) županom Jarcem, spomini na 21. september 1943, ko so nemški nacisti požigali in pobijali po Števerjanu in okolici (tedanji župnik, ki je znal nemško, je rešil smrti kakih 50 ljudi, ki so jih Nemci že postavili pred zid), nekaj vedrega pripovedništva in celo »otroški kotichek«, v katerem je objavljena Kunčičeva pravljica »Cmokec Poskokec«. Seveda prinaša list še marsikaj drugega, npr. obvestila, osmrtnice itd. V resnici je kar zgledno glasilo vaške in farne oziroma občinske skupnosti. Naj ga ne pozabijo shranjevati, ker bo imel čez leta veliko vrednost kot etnografski in kulturni dokument.

Aktualna predavanja

V ponedeljek je na pobudo združenja MAST v časnikarskem krožku predavala Mara Debeljuh - Poldini o slovenski literaturi v Italiji. Podrobno je osvetlila delovanje slovenskih književnikov na Tržaškem od Alojza Rebule mimo narečne pesnice Marije Mijot do Irene Žerjal in dramatika Josipa Tavčarja. Obširno pa je spregovorila tudi o literarnem ustvarjanju v Slovenski Benečiji, kjer je deloval Ivan Trinko.

V ponedeljek zvečer je predaval v Društvu slovenskih izobražencev msgr. Jurca iz Istre. Bolje rečeno, govoril je iz svojih spominov, ljubeznivo in sproščeno, s suvereno objektivnostjo, kot zna on. Dogodki naše novejšje zgodovine so zadobili tako plastičen oris v osebni, dokumentarni osvetlitvi. Govoril je o temi: »Prehod

istrskih Slovencev in Hrvatov v 19. stoletju in o dogodkih v prvih letih druge svetovne vojne.

V torek zvečer je predaval v Slovenskem klubu prof. Pavle Merkù o narečju v Terski dolini.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
Kulturni dom

Karl Avgust Görner

PEPELKA

Pravljica v štirih dejanjih

V torek, 5. februarja ob 15.30

Sodobno kmetijstvo

Skrajni čas za rez vinske trte

V teku so obnovitvena dela v vinogradih. Boljše možnosti za prodajo vina spodbujajo pridobivanje novih in obnavljanje starih trtnih površin tudi tiste, ki so se zaposlili v nekmetijskih dejavnostih. V januarju, to je takrat, ko je vreme količkaj suho, so vinogradi oživeljeli. Tistim, ki vinograde obnavljajo ali končujejo z novimi nasadi (upamo, da so poskrbeli za izdatno založno gnojenje), so se pridružili številni vinogradniki, ki so zaposleni z rezjo vinske trte.

Pozna jesen ali zimski čas je najbolj primerna doba za rez vinske trte. Zato je skrajni čas, da se vinogradniki lotijo rezi. Nespametno ravnajo tisti, ki z rezjo zavlačujejo vse do pomladi. Pozna rez je opravičljiva le v vinogradih, kjer je nevarnost poznih pozzeb, ker tako delno zadržujemo odganjanje vinske trte. To pa pri nas ni potrebno. Vsekakor je bolje prej obrezovati mlajše vinograde, kasneje pa starejše. Tako tudi delno uravnavamo bujnost in rodnost vinogradov. Z zgodnjo rezjo malo pospešimo rast, s pozno pa nastavek grozdja in obratno.

Kaj je treba upoštevati pri rezi?

Rez vinske trte je eno najbolj odgovornih opravil, ki zahteva kar največ strokovnosti. Nanjo se je treba temeljito pripraviti. V tem oziru je treba vedno znova obnoviti svoje znanje ali ga dopolniti bodisi z obiskom pri kmetijski strokovni službi bodisi s prebiranjem priročnikov in strokovnih knjig, ki so na voljo tudi v slovenščini. Velja omeniti, da je priporočljivo, da vsak vinogradnik sam opravi to temeljno vinogradniško delo. Brezskic, to je brez slikovne ponazoritve, ni lahko govoriti o rezi. Zato se bomo omejili in poudarili le osnovno pravilo, da vinska trta rodi praviloma na enoletnem lesu, ki je zrastle iz dveletnega, in da jalovke iz starega lesa niso rodne.

—o—

ZAŽIGANJE VRTNIH ODPADKOV

Dandanes, ko primanjkuje vsepovsod hlevskega gnoja, ki je in ostane eno izmed najboljših gnojil (ker vsebuje organske snovi, ki služijo talnim drobnoživkam za hrano in ki povrh rahljajo in zračijo zemljo), bi morali posvečati več pozornosti pripravi izredno dobrega nadomestnega naravnega gnojila, t.j. komposta. Treba je le paziti pri odpiranju smeti. Vse predmete iz umetnih snovi odlagamo v smetnjak, vse, kar lahko gnije (razen plevela) pa na kup za kompost. Sezgimo le suh les. Ni prav, da na ogenj vržemo tudi travo in listje (to sodi na kup za kompost), ker povzročata preveč dima in s tem jezo sosedov.

KDAJ RAZNASATI HLEVSKI GNOJ Z GNOJEVKO?

Praviloma naj bi raznašali samo dobro uležan in preperel hlevski gnoj in to takrat, ko je v zemlji še življenje. Z dodatnim dušičnim gnojenjem pospešimo razpadanje organskih snovi. Hlevski gnoj torej prenašamo v jeseni po zadnji košnji. Le manjše količine raznašamo proti koncu zime, pred začetkom vegetacije. Takrat poskrbimo tudi, da travnike zbrnemo in tako razdrobimo morebitne

kepe gnoja, ki neugodno vplivajo na rast trave.

Gnojevko raznašamo le močno razredčeno. Za to opravilo ni posebnih pravil. Priporočljivo je gnojevko raznašati v deževnem vremenu. Tam, kjer je dosti snega, lahko to storijo tudi proti koncu zime, vendar samo na ravninskih predelih. Na splošno lahko torej gnojevko raznašamo vse leto, zlasti takrat, ko je rast trave počasna ali v zamudi. Ne smemo pa pretiravati. Gnojevko raznašamo (in to enakomerno po vsem travniku) le vsako 2. do 4. leto. Gnojevka velja namreč za enostransko gnojilo (primanjkuje ji fosfora). Potrebno je dodatno gnojenje s superfosfatom (2-3 kg na 1000 l gnojevke).

Če travnike gnojimo samo s hlevskim gnojem in gnojevko, vodi to do neugodnih sprememb v sestavi travnika. Prav zato je pomembno dopolnilno gnojenje z rudninskimi gnojili.

ZBORNİK »V EDINOSTI«

Izšel je nov ekumenski zbornik »V edinosti«, posvečen tokrat zahodnim nekatoliškim Cerkvam. Zbornik pomeni nadaljevanje nekdanje revije »Kraljestvo božje«. Uredili so ga Stan-ko Janežič, France Perko in Jože Vesenjaj, opremil pa Peter Požauko. Tiskan je bil v Mariboru. V njem sodelujejo V. Grmič, F. Perko, J. Rajhman, S. Janežič, J. Vodopivec, J. Nikolič, I. Kunstelj, J. Smej, L. Ratnik in študentka. Vsi članki so zanimivi in aktualni, isto pa velja tudi za izčrpno »Kroniko«.

Višji šolski skrbnik

(Nadaljevanje s 1. strani)

ne manjšine v Videmski pokrajini, ko pa mora njegova nalašč za to ustanovljena enota skrbeti za vse manjšine v deželi.

Predvsem bi mogoče gospod višji šolski skrbnik opozoril šolsko ministrstvo, da je v protislovju, ko se poteguje za to, da bi se Italijani učili slovenščine, ko pa Slovencem v Videmski pokrajini ne dovoli, da bi se učili svojega jezika!

No, a že vnaprej vemo, kako nam bo gospod višji šolski skrbnik postregel z razlago, zakaj v Videmski pokrajini ni slovenskih šol; kljub temu pa bi ga radi vprašali, ali ni ravno v duhu ministrovih navodil zadosten napotek, da bi prišlo do boljšega medsebojnega spoznanja povsod, kjer živijo slovenske jezikovne manjšine v vsej naši deželi (nell'intera Regione)?

Pa še to: Če je 1866. leta Italija pred plebiscitom obljubila Slovencem v Videmski pokrajini več pravic kot so jih imeli pod Avstrijo, po plebiscitu pa jim je vzela še tiste pravice, ki so jih pod Avstrijo imeli, ali ne bi bilo v čast sedanje italijanske države, da to več kot stoletno krivico popravi?

In če je to zaželeno, ali ni za to, da demokratičnost italijanske šolske politike zasede v novi luči v očeh slovenskih ljudi, med prvimi poklican prav višji šolski skrbnik naše dežele, kateremu je minister izrecno za to dal na razpolago »operativno enoto«?

ZA DOBRO VOLJO

»Vse ženske so neumne,« je rekel neki moški na zabavi.

Neka ženska pa je dodala: »Skoraj vse. Nekaj se jih vseeno ne poroči.«

4 Besednjakovi dopisi Bevku

3.

Dunaj, 11. IX. — 16

Dragoceni!

Odgovarjam, kakor vedno, ob izidu Doma in Sveta.

Z velikim začudenjem se čudim, da Ti vsi, prav vsi, tako odvažno in očetovsko odsvetujejo. Stvar se mi pozdeva zelo neutemeljena in bojazen tako brezpredmetna, da Ti pišem poslednjikrat o Dunaju. Oprosti, da mi ne more v glavo, kako si upajo mnogoštevilne begunske družine (vide Vidmar!) v ta strašni pogubni Babilon kar s celimi trumami otrok in celo s praznimi rokami in kako si drznejo pošiljati svojo deco v tukajšnje šole, medtem ko je za Bevka celo podvzetje bolj kratkega značaja docela nemogoče. Najhujše, na kar v svoji lahkoumnosti moreš zadelati, je, da bi Ti neprilike že po mesecu povezale culo in bisako in Ti ukazale povratek v domovino. Ne zdi se mi pa posebno tragično, ako bi si v enem mesecu ogledal Dunaj ter šel. (12) — Kar Ti je Kogoj (13) mečkal in mencal zadnjič (on misli seveda, da je pisal zelo jasno in prozorno) bi jaz povedal s tremi besedami: Njerove skladbe naj se priobčijo v 3 številkah D.i.Sv. zaporedoma. To je vse zamotane perijode kratki smisel. Pri tem leži vsa teža povdarka na besedi zaporedoma. Ta se mu vidi edina pot in izključen način, da se nakaže primerno in smotreno. (14) Jaz mu pritegnem v misli, a ne v zamotanosti perijode. Oprosti, da sekam danes nekoliko po Kogoju, a resnično

Ti povem, da me je to življenje dodobra vznevoljilo. Ves sem osat in zbadljiv, odkar ni videti nikjer in nikoli prijaznega izgleda v prihodnje dni.

»Praznota«, »Starčki plešejo«, in »Otroci plešejo« (15) so dokaj povzpitne stvari. Mislim, da ležijo v smeri napredka. Ko sem prebral pesmici, sem se domislil tistih verzov v Goethejevem drugem delu Fausta, ki jih spevajo menihi, puščavniki in angelji na gori popolnosti, med vedrino visokih, zračnih pokrajin. Oblika, tempo in miselna pointiranost je precej godna in izrazovita. Starci so mi bolj simpatični kakor otroci: govorijo namreč bolj polno in smiselno, in se umejo pririniti vsaj do roba bistva božjega.

Hočem Ti povedati, zakaj stavim starčke nad Praznoto in druge tovariše njene iz prejšnjih števil.

(dalje)

(12) Bevk je bil na Dunaju približno 1 mesec leta 1916 na vztrajno vabilo svojih prijateljev Kogojja, Besednjaka idr. Podrobneje o tem glej: Marijan Brečelj, Osem dopisov Marija Kogojja Francetu Bevku, v brošuri: Ob stoletnici kanalske čitalne družbe. Kanal (1967), str. 46 in dalje; od istega urednika Resove dopise Bevku (Zaliv 1968, 141).

(13) Citiranih Osem dopisov Marija Kogojja, str. 43-4 in pripadajoče opombe.

(14) Isto, str. 43-4.

(15) Črtica Praznota je izšla v DS 1916, str. 206-7, pesmi Oroci plešejo in Starčki plešejo v isti številki, str. 191. Praznota je bila ponatisnjena še v Faraon 28-31; Mlada njiva 12-14.

25 | Kaj je rekel brat

MIKLAVŽ GORBIČ
IZTOK ŠUŠTERŠIČ

49. Moža sta napeto stirmela v Petra, ta pa je govoril, kot da pripoveduje sam sebi:
»Pravzaprav iz internata ni odhajal ponoči. Odhajal je že prej, na večer. Le vračal se je pozno, takole okoli pol ponoči.«
»Razumeli boste, da me uradno zanima nekaj stvari,« je opomnil drugi.
»To pomeni,« je spet sam sebi glasno rekel Peter.

»da fant sploh ni nikoli večerjal.«
»Zakaj ne?«
»Zato, ker je hodil delat,« je povedal Peter.
»Delat?« se je začudil ravnatelj. »Saj je vendar dijak... Delati! Nič nisem vedel o tem.«
»Tudi jaz nisem vedel,« je dejal Peter. »Do danes njegova popoldneva nisem vedel. Hodil je delat v časopisni ekspedit. Da si je zaslužil za posteljo in za hra-

no. Rekli ste mi, tovariš ravnatelj, da je zadnje čase med poukom kdaj zadrževal. Lahko da je, ker je bil preutrujen. Delal je pozno v noč.«
»Kaj pa to, pa, ki ji je vaš delavni brat za šefa?« vprašal drugi.

50. »Rajko nima nič s to klapo,« je zamahnil Peter in se nanagotoma ozrl na drugega. Opazil je, kako gleda njegovo obleko iz dobrega blaga, njegovo brezhib-

no oprano in zlikano belo srajco, in kravato, ki se ujema z obleko.
»Vem, kaj mislite. Sprašujete se, zakaj je moj brat šolar, moral hoditi delat, delat ponoči, da se je lahko preživljal. Vidim očitek v vašem pogledu in ne zamerim vam. Razumem vas. Toda vedite, da me

je brat... Rajko me je prepričeval, da dobiva škipendijo.«
»Pa je ni dobival?«
»Ne,« je rekel Peter. »Kolikor vem, je niti ni maral. Hotel je biti močan. Sam je hotel zrasti. Hotel je zrasti v moža, kakor pravi temu.«

»Ste videli?« se je obrnil ravnatelj k onima. »Sem vam rekel, kakšen fant je Rajko Slemšek!« Potem pa se je nenadoma, ko da bi ga kaj zbudilo, ravnatelj obrnil k Petru:
»Kdo pa vam je povedal, kdaj se je vaš brat zvečer... Kdaj se je Rajko ponoči vračal v dom?«